

Смірний О.С. аспірант кафедри конституційного та адміністративного права
(Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна)

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ ЯК КРИТЕРІЙ НАЛЕЖНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Серед ознак принципів адміністративно-процедурного права А.А. Шарая виділяє соціальну обумовленість, що вченою розглядається як зв'язок зміст адміністративно-процедурних відносин із соціально-економічними умовами розвитку суспільства, а також політичним, ідеологічним та іншим процесам, які відбуваються у державі [1, с. 285]. Принципи адміністративно-процедурних правовідносин мають глибоку соціальну обумовленість, оскільки вони формуються відповідно до потреб суспільства в ефективному, справедливому та прозорому врегулюванні відносин між особою і державою. У демократичній правовій державі адміністративна процедура є засобом забезпечення прав і законних інтересів громадян у їхніх відносинах з органами публічної влади. Соціальна природа цих принципів проявляється у прагненні до балансу між владними повноваженнями адміністративних органів та захистом прав людини. Принципи законності, неупередженості, доступності, прозорості, змагальності та пропорційності відповідають очікуванням суспільства щодо справедливого адміністративного процесу. Вони слугують інструментом довіри громадян до держави та сприяють підвищенню якості державного управління. Таким чином, соціальна обумовленість принципів адміністративно-процедурного права полягає у їхній спрямованості на задоволення публічних інтересів через забезпечення ефективного врядування.

У формуванні змісту принципів адміністративно-процедурних правовідносин значну роль відіграють суб'єкти формування таких ідей, що складають у сукупності погляди окремого суспільства.

Критерій добросовісності є фундаментальним елементом правової поведінки суб'єкта владних повноважень у сфері публічного управління. Він вимагає, щоб дії, рішення чи бездіяльність такого суб'єкта відповідали не лише букві закону, але й загально визнаним моральним та етичним стандартам. Добросовісність передбачає щирий намір діяти в інтересах суспільства, сумлінне ставлення до виконання обов'язків, відданість публічній меті, а також недопущення використання владних повноважень для досягнення особистої вигоди або незаконного привілейованого становища.

Суб'єкт владних повноважень зобов'язаний діяти передбачувано та відкрито, неухильно дотримуючись принципів справедливості, законності та об'єктивності. Добросовісність, як критерій адміністративної діяльності, полягає у відсутності корисливих мотивів, прихованих інтересів або зловживання владою. Вона вимагає дій, що спрямовані на досягнення законної мети, незалежно від складності ситуації чи особистого ставлення до конкретної справи.

При цьому добросовісне прийняття рішень чи вчинення дій не виключає можливості фактичного відхилення від формальних норм закону — наприклад, у складних або нестандартних ситуаціях. Однак добросовісність виключає наявність умислу на порушення закону. Іншими словами, якщо особа діяла з переконанням у законності своїх дій, не переслідуючи протиправної мети, така поведінка не повинна автоматично визнаватися зловживанням. Отже, критерій добросовісності дозволяє не лише оцінювати формальну законність рішень, але й виявляти їхню відповідність духу закону, моральним засадам та публічному інтересу.

Таким чином, реалізація принципу добросовісності передусім здійснюється в межах належності здійснення владними суб'єктами дискреційних повноважень.

Дискреційні повноваження - це надане законом право суб'єкту владних повноважень самостійно обирати один із кількох законних варіантів дій або рішень у межах встановленої компетенції, з урахуванням конкретних обставин справи, публічного інтересу та принципів адміністративного права.

Інакше кажучи, дискреція - це свобода розсуду у межах закону. Вона не є свавіллям, а, навпаки, вимагає обґрунтованого, добросовісного та пропорційного підходу при реалізації владних функцій. Дискреційні повноваження застосовуються там, де закон не встановлює чітко визначеного алгоритму дій, а залишає простір для вибору. Наприклад, у питаннях надання дозволів, ліцензій, встановлення обмежень, реагування на порушення тощо.

Контроль за реалізацією дискреційних повноважень здійснюється шляхом перевірки того, чи не було перевищено межі розсуду, чи дотримано принципів законності, справедливості, рівності, неупередженості та пропорційності.

Дискреція є необхідним елементом ефективного публічного управління, адже дозволяє гнучко реагувати на різні життєві ситуації, однак потребує чітких гарантій від зловживань та корупції. Саме тому особлива увага приділяється обґрунтуванню рішень, прозорості процедур та можливості судового оскарження.

Список використаних джерел:

1. Шарая А.А. Принципи адміністративно-процедурного права: питання теорії та практики. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2020. 460 с.